

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ระบบการศึกษามีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศอย่างใกล้ชิด การพัฒนาที่ไม่สามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชากร ส่วนใหญ่ของประเทศ ได้ถือว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นในการวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคม จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลทั้งภาคบริบทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และสภาพปัญหา การศึกษา ซึ่งได้จากการศึกษาวิเคราะห์สภาวะการณ์ การติดตามประเมินผล การจัดการศึกษา ความต้องการกำลังคน และความต้องการของสังคม เพื่อใช้ในการวางแผนการศึกษา จะต้องใช้ยุทธวิธี "มองอนาคต" กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาในอนาคต เพื่อเตรียมคน ให้สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2537)

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และมีความสามารถ ที่จะปรับตัวอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการประชุม เมื่อวันที่ 5-9 มีนาคม พ.ศ.2533 เป็นการประชุมระดับโลกเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี หาดจอมเทียน จังหวัดชลบุรี ได้พร้อมใจกันประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วย การศึกษาเพื่อปวงชน มุ่งเน้นให้ทุกประเทศดำเนินการสนองตอบความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานด้วยการระดมใช้สรรพกำลังและทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ด้อยโอกาสทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม ประเทศไทยได้ดำเนินการสอดคล้องกับปฏิญญาโลกดังกล่าวแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 รัฐบาลเริ่มให้ความสนใจ และกำหนดเป็นนโยบายทางการจัดการศึกษา เพื่อยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ของประชาชน ให้สูงขึ้นอย่างทั่วถึงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติทุกฉบับ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้รับความเห็นชอบ จากมติคณะรัฐมนตรี ในคราวประชุม เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 ให้มีการขยายโอกาสการศึกษาภาคบังคับต่อไปอีก 3 ปี และได้ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการนำร่องขยายโอกาสทางการศึกษา ในปีการศึกษา 2533 จำนวน 119 โรงเรียน และเมื่อคราวประชุมคณะรัฐมนตรี ในวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2534 ได้มีมติเห็นชอบให้ กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการขยายการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค ในลักษณะของการกระจายอย่างทั่วถึง โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการนำร่องขยายโอกาสการศึกษาภาคบังคับเพิ่มเติมปีละประมาณ 1,000 ห้องเรียน / โรงเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นไป ซึ่งในปีการศึกษา 2537 มีโรงเรียนในความรับผิดชอบทั้งสิ้น จำนวน 4,323 โรงเรียน มีนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 350,407 คน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) และมีนโยบายดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา กำหนดไว้ในข้อ 3 คือ เร่งพัฒนาการจัดกระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศติดตามผล เพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานโดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านอาชีพให้สามารถพึ่งตนเองได้ ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม และตระหนักในคุณค่าภูมิปัญญาชาวบ้าน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) นับว่าเป็นภารกิจใหม่ที่เพิ่มเข้ามา ในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการสอนมาแล้วเป็นเวลา 4 ปี การดำเนินการดังกล่าว จะบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรที่วางไว้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการพัฒนากระบวนการสำคัญ 3 กระบวนการพร้อม ๆ กันไปคือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา ในช่วงที่ผ่านมากระบวนการนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีน้อยมาก สาเหตุมาจากงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นงานที่เพิ่มเข้ามาใหม่ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ / กิ่งอำเภอ

มีจำนวนมากที่ยังไม่ผ่านการอบรมเพิ่มพูนประสบการณ์ การนิเทศการศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เพิ่มเข้ามาใหม่

กระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการหนึ่งที่ยอมรับกันว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอน สำหรับบุคลากรที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาโดยตรงก็คือ ศึกษานิเทศก์ จากรายงานการติดตามผล และแนะนำการใช้หลักสูตร ระดับมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา (2528) พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรส่วนใหญ่ เกิดจากพฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งครูเป็นจำนวนมากยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน จะเห็นว่าครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ผู้ที่จะต้องเข้าไปให้คำแนะนำช่วยเหลือคือศึกษานิเทศก์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จดังที่ วิจิตร ศรีสะอ้าน (2514) ได้กล่าวว่า " ครู คือหัวใจของการพัฒนาการศึกษาทั้งมวลถ้าครูอยู่ในสภาพด้อยพัฒนาไซ้ร้ ก็อย่าหวังเลยว่าเยาวชนของชาติจะไม่ด้อยพัฒนาไปด้วย " ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษานั้น จึงขึ้นอยู่กับคุณภาพ และสมรรถภาพของศึกษานิเทศก์ในการนิเทศการศึกษา ดังคำกล่าวของ บรรจง ชูสกุลชาติ (2531) กล่าวว่า ภารกิจหลักของศึกษานิเทศก์ คือ การพัฒนา และส่งเสริมงานวิชาการ สอดคล้องกับคำกล่าวของ สมชัย วุฒิปรีชา (2532) กล่าวว่า ศึกษานิเทศก์ จะก้าวหน้าได้ต้องพัฒนาตนเอง เพราะศึกษานิเทศก์เป็นผู้นำทางวิชาการ ต้องมีความรู้ความสามารถทางด้านงานวิชาการเป็นอย่างดี มิฉะนั้นจะแนะนำครูได้อย่างไร และสัมพันธ์ ทองสมิคร (2536) กล่าวว่า การกระจายอำนาจทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจทางการจัดการศึกษาลงไปสู่ระดับจังหวัด อำเภอ และ โรงเรียนผู้มีความหมายมากในการจัดการศึกษาต่อไปคือ ศึกษานิเทศก์ โดยความเป็นจริงแล้ว ศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นผู้มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ เกี่ยวกับวิชาชีพของตนอยู่ตลอดเวลา และสม่ำเสมอ จะต้องพัฒนาตนเอง และพัฒนางานที่รับผิดชอบ ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่ง ก่อ สวัสดิทานิชย์ (2534) กล่าวไว้ว่า ศึกษานิเทศก์ เป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้คุณภาพการศึกษาดีหรือไม่ดี และถ้าจะปรับปรุงคุณภาพการศึกษาแล้ว ให้พัฒนาที่ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหาร เป็นขั้นต้นเสียก่อนหรือถ้ามีการประกาศใช้หลักสูตรใหม่คนที่จะทำให้ครูปฏิบัติตามหลักสูตรอย่างได้ผลคือ ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหาร การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งจะมีวิธีการ และหลักการสอนที่แตกต่างกับระดับประถมศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีการเลือกเรียนว่าจะเรียนต่อหรือเรียนเพื่อเพิ่มพูนทักษะและความรู้เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพศึกษานิเทศก์จะต้องรู้เรื่อง และติดตามการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งการเรียนการสอนตามหลักสูตรเท่านั้น

ไม่เพียงพอ ควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมนอกหลักสูตร และจะต้องมีการปรับ ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2536) ที่กล่าวว่า การเป็นศึกษานิเทศก์ไม่ใช่ที่เราเก่งกว่าเขา แต่เราคือส่วนที่เพิ่มเติมในส่วนที่เขาขาดไปในการจัดการเรียนการสอน (ปรีชา นิพนธ์พิทยา, 2536)

สภาพการดำเนินการที่ผ่านมา การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มุ่งเน้นทางด้านปริมาณเป็นสำคัญ แต่ความเป็นจริงแล้วคุณภาพการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาโดยตลอด (กรมวิชาการ, 2537) และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้วางหลักการ และความมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนว่า มุ่งยึดถือการพัฒนาบุคคล 4 ด้านคือ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคมให้สมดุลย์กัน โดยเปิดโอกาสให้เรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสมกับวัย และได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ในแนวนโยบายการศึกษา และแนวทางการจัดการศึกษา งานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นงานใหม่ที่เพิ่มเข้ามาในการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ การนิเทศการศึกษาจะมีประสิทธิภาพ ศึกษานิเทศก์ต้องพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับงานวิชาการในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กำหนดจุดหมาย ของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของ โรงเรียนในความรับผิดชอบ
2. เพื่อแก้ปัญหา ให้ความร่วมมือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรของโรงเรียนในสังกัด เกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามหลักสูตรให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. เพื่อพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีรูปแบบการเรียนการสอนและจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
4. เพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนในสังกัดให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อันจำเป็น

ในการจัดการเรียนการสอน และสามารถแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานดังกล่าวได้ รวมทั้งให้มิชชันนารีกำลังใจในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

5. เพื่อให้คำปรึกษา และประสานงานทางวิชาการแก่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หรือสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศ

6. เพื่อประสานงาน และให้ความร่วมมือกับ สำนักงานศึกษาธิการเขต สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานศึกษาธิการอำเภอดำเนินโครงการ และงานพัฒนาอื่น ๆ ที่กระทรวงและกรมมอบหมายไปยัง เขตการศึกษา จังหวัด อำเภอ/กิ่งอำเภอ

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2536) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษานั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคน พัฒนาคู ช่วยเหลือครูให้มีความรู้ ความสามารถ ในการพัฒนางานด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การศึกษา ช่วยประสานงาน และความร่วมมือ ให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสร้างความมั่นคงในอาชีพครู สร้างสรรค์กำลังใจให้แก่ครู เพื่อจะได้ร่วมมือกันพัฒนานักเรียนให้เกิดพัฒนาการตามความมุ่งหมายของการศึกษา

ดังนั้น การที่ศึกษานิเทศก์ จะนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเอง ให้เกิดความมั่งคั่งงามในวิชาชีพอยู่เสมอ แต่เนื่องจากศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในแต่ละพื้นที่ จะมีความแตกต่างกันในด้าน คุณวุฒิ ประสบการณ์การทำงาน สถานภาพส่วนบุคคล พื้นฐานการศึกษาที่ได้รับมา ตลอดจนสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และสภาพของสังคมไทยที่มีการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ที่ได้รับการพัฒนาศึกษาค้นคว้าเพิ่มขึ้นตลอดเวลา จึงเป็นการสมควรที่ศึกษานิเทศก์ทุกคนจะได้ตระหนัก และสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยการพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แต่ในการพัฒนาศึกษานิเทศก์ให้ได้ผลนั้น ต้องเป็นการพัฒนาในส่วนที่เกิดจากความต้องการของ ศึกษานิเทศก์เองเป็นสำคัญ จากสภาพปัญหาและความสำคัญในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์

ซึ่งเคยปฏิบัติการณ์ในภาคการศึกษาเฉพาะในระดับประถมศึกษา ก่อรูปกับประสบการณ์ในการนิเทศงาน วิชาการในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีน้อย การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นของศึกษานิเทศก์ที่จะพัฒนาคุณภาพในการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ของการนิเทศการศึกษา และจุดหมายหลักสูตร จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นศึกษา นิเทศก์ปฏิบัติงานในภาคกลาง ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เห็นว่าการศึกษ ความต้องการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะเป็นส่วน หนึ่งในการเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ ให้กับศึกษานิเทศก์ได้ตรงกับความต้องการ และนำความรู้ ไปใช้ในการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป จึงได้ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับงาน วิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคกลาง ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ การดำเนินชีวิต ลักษณะความเป็นอยู่ ฐานะทาง เศรษฐกิจ ตลอดจนประเพณี วัฒนธรรม มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงเลือกภาคกลาง เป็นพื้นที่ ที่ ใช้ในการวิจัยเพื่อช่วยในการพิจารณาจัดแนวทาง การพัฒนาศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดและศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอในภาคกลางเกี่ยวกับงานวิชาการ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำผลการวิจัย เสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยม ศึกษาตอนต้นในโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ในโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคกลาง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในจังหวัด อำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่มีโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคกลาง ปีการศึกษา 2537 จำนวน 4 เขตการศึกษา คือ เขตการศึกษา 1 ประกอบด้วย จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร เขตการศึกษา 5 ประกอบด้วย จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เขตการศึกษา 6 ประกอบด้วย จังหวัดชัยนาท จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี และจังหวัดอ่างทอง เขตการศึกษา 12 ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดระยอง จังหวัดตราด จังหวัดจันทบุรี จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว รวม 26 จังหวัด

2. ขอบเขตที่ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการและวิธีการพัฒนาตนเองของศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยศึกษาแนวปฏิบัติด้านนโยบาย เป้าหมาย และการดำเนินงานด้านวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) และขอบข่ายงานวิชาการของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) ตามประเด็นที่สำคัญได้แก่

1. นโยบาย เป้าหมาย และการดำเนินงานด้านวิชาการ ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
3. งานการเรียนการสอน
4. งานสื่อการเรียนการสอน
5. งานวัดและประเมินผล
6. งานห้องสมุด
7. งานนิเทศการศึกษา
8. งานด้านการวางแผนงานวิชาการและกำหนดวิธีดำเนินงาน
9. งานส่งเสริมการสอน

10. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลกำหนดทิศทางการวางแผนพัฒนาศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารระดับต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดดำเนินการ เพื่อช่วยเหลือให้ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในภาคกลางพัฒนาตนเองเกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เป็นแนวทางแก่ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในภาคกลางในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ความต้องการพัฒนาตนเอง หมายถึง ความปรารถนาของศึกษานิเทศก์ที่จะปรับปรุง หรือยกระดับขีดความสามารถ ด้านวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีการต่าง ๆ

งานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง งานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ งานด้านนโยบาย หลักการ เป้าหมายการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานด้านการเรียนการสอน งานด้านสื่อการเรียนการสอน งานด้านการวัดและประเมินผล งานด้านห้องสมุด งานด้านการนิเทศการศึกษา งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน งานด้านการส่งเสริมการสอน งานด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ

โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา

ที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในภาคกลาง

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในจังหวัด อำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่มีโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคกลาง ปีการศึกษา 2537

ภาคกลาง หมายถึง พื้นที่ที่แบ่งตามภูมิศาสตร์ จัดเป็น 4 เขตการศึกษา ประกอบด้วย เขตการศึกษา 1 ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร เขตการศึกษา 5 ได้แก่ จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดสุพรรณบุรี เขตการศึกษา 6 ได้แก่ จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดชัยนาท จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตการศึกษา 12 ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดนครนายก จังหวัดจันทบุรี จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดตราด และจังหวัดสระแก้ว